

ISSN 2221-173X

**НАУКОВИЙ
ВІСНИК
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Рік заснування 1996

Випуск 559

Правознавство

Збірник наукових праць

Чернівці
Чернівецький національний університет
2011

Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 559: Правознавство. - Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. - 124 с.

Naukovy Visnyk Chernivetskoho Universitetu: Zbirnyk Naukovykh Prats. Vyp. 559: Jurisprudence. - Chernivtsi: Chernivtsi National University, 2011. - 124 s.

У випуску на основі врахування новітніх досягнень юридичної науки, узагальнення правозастосовної практики, вітчизняного і зарубіжного досвіду висвітлюються проблеми теорії та практики різних галузей права, сформульовані практичні рекомендації законодавцю щодо вдосконалення чинного законодавства, а також працівникам правоохоронних органів по застосуванню конкретних норм права в умовах перехідного суспільства.

Для науковців, викладачів вищих і середніх спеціальних навчальних закладів, студентів, працівників правоохоронних і правозастосовних органів.

The issue on the base of the newest achievements of legal science, law application practice, domestic and foreign experience touches upon the problems of theory and the practice of the various law branches, there are formulated practical recommendations to the legislator on the development of the legislation currently in force, as well as to the employees of law-protecting bodies on the application of the concrete norms of law in the circumstances of transitional society.

It can be used by scientific employees, teachers of institutions of higher and secondary specialized education, students, employees of law-applying and law-protecting bodies.

Редколегія випуску: доктор юрид. наук, проф. **Пацурківський П.С.** (наук. редактор),
доктор юрид. наук, проф. **Никифорак М.В.** (заст. наук. редактора),
канд. юрид. наук, доц. **Гаврилюк Р.О.** (відповідальний секретар),
доктор юрид. наук, проф. **Георгіца А.З.**,
доктор юрид. наук, проф. **Грищук В.К.**,
доктор юрид. наук, проф. **Козловський А.А.**,
доктор юрид. наук, проф. **Козюбра М.І.**,
доктор юрид. наук, проф. **Шаповал В.М.**,
доктор юрид. наук, проф. **Якимчук М.К.**,
канд. юрид. наук, доц. **Гетманцев О.В.**,
канд. юрид. наук, доц. **Гетьманцева Н.Д.**,
канд. юрид. наук, доц. **Нежурбіда С.І.**,
канд. юрид. наук, доц. **Марчак В.Я.**,
канд. юрид. наук, доц. **Черновський О.К.**

Збірник входить до переліку фахових видань ВАК України

Свідоцтво Міністерства України у справах преси та інформації

№ 2158 серія КВ від 21.08.1996 р.

Загальнодержавне видання

Рекомендовано до друку Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Адреса редколегії випуску "Правознавство":

Україна, 58012, м. Чернівці, вул. Коцюбинського, 2, національний університет,
кафедри конституційного, адміністративного і фінансового права, тел. (0372) 58-48-73

Сайт вісника: www.lawreview.chnu.edu.ua E-mail: lawreview@chnu.edu.ua

© Чернівецький національний університет, 2011.

Підписано до друку 31.03.2011 р. Формат 60x84/8. Друк офсетний. Папір офсетний.

Умовн. друк. арк. 13,5. Обл. - вид. арк. 14,5. Зам. Н-313п. Тираж 100 прим.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002 р.

ЗМІСТ

I. МЕТОДОЛОГІЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Онищук І.І.</i> Поняття та особливості техніки юридичного письма в нормативно-правовому акті.....	5
<i>Ковальчук Р.Л.</i> Правові аспекти проблеми якості загальної середньої освіти в Україні.....	12
<i>Меленко С.Г.</i> Проекція філософсько-природничих уявлень Анаксимандра Мілетського на проблеми процесу державотворення.....	18
<i>Гураленко Н.А.</i> Логічність та екзистенціальність істини як константа суддівського пізнання	23
<i>Грекул-Ковалик Т.А.</i> Соціальний захист студентів юридичного факультету Чернівецького університету у 1918-1940 рр.	28

II. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

<i>Волощук О.Т.</i> Форма правління: поняття та сутність.....	33
<i>Худик А.М.</i> Предмет регулювання постсоціалістичної конституції	39
<i>Теслицький А.М.</i> Класифікація громадських об'єднань в Україні	44
<i>Вітковський В.С.</i> Захист права на життя у сфері зайнятості	48

III. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ТА ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

<i>Назаренко О.А.</i> Міжнародна правосуб'єктність Європейського Союзу	53
<i>Гринюк Н.В.</i> Поняття суверенітету у сучасному міжнародному праві	58
<i>Руденко О.В.</i> Альпійська конвенція – зразок екосистемної парадигми природоохоронного законодавства	62
<i>Личенко І.О.</i> Взаємозв'язок законних інтересів громадян у сфері власності	66
<i>Гетманцев О.В.</i> Зміст предмета цивільного процесуального права: історичні витоки сучасних доктрин	71
<i>Степурко С.І.</i> Процесуальні гарантії принципу рівноправності сторін у цивільному судочинстві.....	79

IV. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО

<i>Місінкевич А.Л.</i> Поняття рекультивзації земель як юридичної категорії.....	83
<i>Тарануха В.П.</i> Заходи впливу на неповнолітніх в адміністративно-деліктному процесі й особливості процедури їх накладення	89
<i>Кургаєва І.С.</i> Адміністративно-правові відносини у сфері забезпечення фінансової безпеки держави.....	93
<i>Ковбас І.В.</i> Надання публічно-владних послуг як основна форма життєдіяльності демократичної, правової, соціальної держави	97

V. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. КРИМІНОЛОГІЯ

<i>Середа Г.П.</i> Прокурор як суб'єкт кримінального переслідування	102
<i>Байк О.І.</i> Різновиди відповідальності за посягання на публічні атрибути та символи української держави	107
<i>Мельничок В.М.</i> Криміналістична характеристика внутрішньої сторони повторності, сукупності та рецидиву злочинів	112
<i>Марчак В.Я., Черновський О.К.</i> Деякі психологічні особливості судового процесу	118
<i>До наших авторів</i>	123

CONTENTS

I. METHODOLOGY OF LEGAL SCIENCE. PHILOSOPHY OF LAW. THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. COMPARATIVE LAW

<i>Onichuk I.I.</i> Concept and features of legal writing techniques in legal act.....	5
<i>Kovalchuk R.L.</i> Legal aspects of problem of the quality of secondary education in Ukraine.....	12
<i>Melenko S.G.</i> The projection of Philosophy-science ideas of Anaximander Miletus to the problem of state-formation process.....	18
<i>Guralenko N.A.</i> Logical and truth ekzystentsialnist constant judicial knowledge	23
<i>Hrekul-Kovalyk T.A.</i> The social protection of the students of the faculty of law in Chernivtsi University in 1918-1940.....	28

II. CONSTITUTIONAL LAW

<i>Voloschuk O.T.</i> Form of government: concept and nature	33
<i>Khudyk A.M.</i> The subject of post-socialist constitutional regulation	39
<i>Teslitskiy A.M.</i> Classification of Non-Governmental Organizations in Ukraine.....	44
<i>Vitkovskiy V.S.</i> Securing of right for lafe in the sphere of employment.....	48

III. CIVIL LAW AND PROCEDURE. SOCIAL SECURITY LAW. INTERNATIONAL PRIVAT AND PUBLIC LAW

<i>Nazarenko O.A.</i> International Legal Personality of European Union.....	53
<i>Hryniuk N.V.</i> A concept of sovereignty in modern international law	58
<i>Rudenko O.V.</i> Alpine Convention a model of ecosystem paradigm of environmental legislation.....	62
<i>Lychenko I.A.</i> The relationship between the citizens legal interests in the field of property	66
<i>Getmantsev O.V.</i> Content of the subject of civil procedural law, historical roots of current doctrines	71
<i>Stepurko S.I.</i> The guarantees of principle of equality of sides in the civil legal proceeding.....	79

IV. LAND LAW. ADMINISTRATIVE LAW AND PROCEDURE. FINANCIAL LAW

<i>Misinkevich A.L.</i> The conception of the lands reclamation as the juridical category.....	83
<i>Taranuha W.P.</i> Measures of administrative effect forminors and procedural characteristics of its applying.....	89
<i>Kurgaeva I.S.</i> Administrative law relationships of the financial safety of Ukraine.....	93
<i>Kovbas I.V.</i> Providing public services to the power of life basic form of democratic, legal and social state..	97

V. CRIMINAL LAW AND PROCEDURE. CRIMINOLOGY. PROCURACY

<i>Sereda G.P.</i> The prosecutor as a subject of criminal prosecution.....	102
<i>Bajik O.I.</i> About responsibility for encroaching upon public attributes and symbols of varieties of Ukrainian state	107
<i>Melnjchok V.M.</i> Kriminalisticna characteristics of povtornosti and sub'ektivnih signs of relapse.....	112
<i>Marchak V.Y., Chernovsky O.K.</i> Some psychological characteristics of trial participation	118
<i>To our authors</i>	123

ПОНЯТТЯ СУВЕРЕНІТЕТУ У СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Досліджуються поняття та зміст суверенітету, особливості зміни поняття суверенітету в контексті обговорення проблем глобалізації і нового суспільного ладу.

Постановка проблеми. У кінці ХХ і початку ХХІ ст. в сфері суверенітету з'явилися нові аспекти, особливо в контексті обговорення проблем глобалізації і нового суспільного ладу. Все активніше стала обговорюватися тема зміни, "розмивання", "зникнення" суверенітету. Останнім часом все більше йдеться про посилення взаємних зв'язків і взаємозалежності між державами, що веде, з одного боку, до посилення ролі наднаціональних органів, яким держави частково делегують свої суверенні права (приклад - Європейський союз), з іншої - до визнання низки проблем (наприклад, права людини), що виходять за рамки виняткового ведення окремих держав і підлягають міжнародному регулюванню (принцип "порушення прав людини не є внутрішньою справою"). У юридичній науці до певної міри усвідомлюється, що потрібні "комплексне переосмислення і переоцінка поняття "суверенітет" як у зв'язку з виникненням світової політичної спільноти, так і у зв'язку з уточненням меж приватних суверенітетів, принципів їх поєднання один з одним і побудови їх ієрархії" [1, с. 202]. Глобалізація в цілому сприяє зміні і скороченню суверенних повноважень держав, і при цьому процес є двостороннім: з одного боку, посилюються чинники, що об'єктивно зменшують суверенітет країн, а з іншого - більшість держав добровільно і свідомо йде на його обмеження [2, с. 22].

Сутність наукової розробки проблеми. Серед вітчизняних теоретиків міжнародного права, які зробили значний внесок у розвиток вчення про суверенітет, слід відзначити таких науковців як Є.А. Шибасєва, В.С. Шевцов, Г.І. Тункін, В.А. Василенко, А.І. Дмитрієв та ін. Ці та інші вчені вивели визнані в міжнародно-правовій думці тлумачення поняття суверенітету, які в свою чергу, є результатом розвитку вчення про суверенітет, основою якого є праця Жана Бодена «Шість книг про республіку» [3, с. 39].

Метою даної статті є вивчення концепції суверенітету в межах сучасного міжнародного права, а також тих проблем, з якими стикаються держави і міжнародне співтовариство при визначенні меж державного суверенітету в межах процесу глобалізації. Процес європейської інтеграції,

що почався після Другої світової війни, створив новий правопорядок, який є неможливим без переосмислення класичного поняття суверенітету.

Виклад основного матеріалу. Розробка теорії державного суверенітету є найвагомим внеском Ж. Бодена у розвиток політичної думки. Суверенітет він розуміє як абсолютну, постійну й неподільну владу [4, с.184]. Абсолютність суверенітету буде тоді, коли суверенна влада не знатиме ніяких обмежень для виявів своєї могутності. Постійність суверенітету буде тоді, коли суверенна влада існуватиме незмінно, тривалий час. Неподільність суверенної влади проявляється в тому, що вона ні з ким не ділить своїх прерогатив, не може бути ніяких органів, які стояли б над або поряд з нею. Ж. Боден виокремлює п'ять основних ознак суверенітету: видання законів, обов'язкових для всіх; вирішення питань війни і миру; призначення посадових осіб; дія як суду в останній інстанції; помилування [5, с. 243].

Боден розробляє концептуальну структуру держави або ж республіки, ґрунтуючись на ідеї суверенітету світської влади над усіма іншими владами. Поява цієї теорії пов'язана з цілком конкретними історичними обставинами - боротьбою королів проти зазіхань великих феодалів на самостійність у межах однієї держави (феодалі діяли за принципом «кожен барон суверен у своїй баронії») та спроб Папи Римського стати «над королями» і управляти ними. Саме тоді і склалося вчення про суверенітет як суверенітет внутрішній і зовнішній [6, с.26].

Н. Макиавеллі як і Ж. Боден пов'язував державу з монархом — носієм (суб'єктом) суверенітету, який ототожнювався з самою державою. Розмежовувавши ці поняття, Г. Гроцій ввів в політико-правову науку категорії «загальний суб'єкт» суверенітету (держави) і «власний суб'єкт», під яким розуміється безпосередній носій суверенітету. Дії верховної влади, підкреслював Г. Гроцій, не підпорядковані жодній іншій владі «і не можуть бути скасовані чужою владою за її розсудом». Мислитель вважав, що «загальним носієм» верховної влади є держава, а «носієм влади у власному сенсі» — «або одна особа, або

ж декілька осіб, згідно із законами або звичаями того чи іншого народу» [7, с. 246].

Так, Г. Еллінек писав, що суверенна державна влада означає владу, що «не знає над собою жодної вищої влади; вона є в той же час незалежною і верховною владою. Перша ознака виявляється переважно зовні, в стосунках суверенної держави з іншими державами, друга — у внутрішніх стосунках» [8, с.363].

Отже, класичне поняття суверенітету, вперше розкрито Ж.Боденом, визначає суверенітет як постійну і абсолютну, найвищу і невідчужувану владу в державі, яка здійснюється як в середині країни, так і за її межами.

Класичне розуміння суверенітету стало об'єктом активної критики з боку представників теорій «обмеженого», або «розмитого» суверенітету. Адже за минулі століття багато що змінилося в світі, проте зміни наразі не вплинули на сутність і значення суверенітету в практиці конституційно-правового будівництва. При цьому суверенітет держави в умовах поступової глобалізації стрімко набув нових контурів та змістовних характеристик. Для вирішення багатьох глобальних проблем державам доводиться об'єднуватися, створювати союзи, співтовариства, регіональні структури колективної безпеки тощо. Спостерігаючи такі явища, чимало вчених стали піддавати критиці, в кращому разі перегляду, значення суверенітету в сучасному світі. Відтак юридична наука переживає методологічну кризу в розумінні сучасної природи державного суверенітету.

Передусім критика стосується концепції «абсолютного» суверенітету», відповідно до якої суверенітет держави базується на принципах загального міжнародного права [9, с. 232]. Так, Г.І. Тункін твердить, що «абсолютного суверенітету не може бути взагалі, а сам суверенітет не означає необмежену свободу дій» [10, с.47]. На думку В. А. Василенка, «у своєму прояві суверенітет існує лише як відносна категорія, яка обмежена внутрішнім та міжнародним правом» [11, с.23]. Цілком категорично, на нашу думку, в деякій літературі зазначається, що «ми є свідками настання доби обмеженого суверенітету, неповного суверенітету, нерівного суверенітету» [12, с.88].

Класичні погляди на поняття та зміст державного суверенітету зустрічаються в багатьох вітчизняних й зарубіжних працях і нині. Криза класичного розуміння категорії суверенітету безпосередньо пов'язана із процесом самозбереження суверенних держав і розвитком міждержавних відносин, які вимагали нових форм взаємодії та міждержавного співробітництва як дода-

ткового інструменту забезпечення конституційного ладу держав, внутрішньодержавного розвитку й національної безпеки.

Чимало дослідників вважають, що в умовах сучасного взаємозалежного світу, інтеграції, глобалізації була визнана допустимість самообмеження державного суверенітету на засадах взаємності при вступі до міждержавних союзів і створенні наднаціональних органів [13, с. 180].

Аналіз досліджень різних шкіл і течій — французької школи (Карре де Мальбер, М. Оріу), німецької школи (П. Лабанд, Р. Еллінек, Р. Прейс), англійської школи (В. Блекстон, Дж. Остін) — дозволяє сформулювати думку про те, що принцип суверенітету розвивався під впливом соціально-політичних умов, які постійно змінюються.

Так, історично він виник у зв'язку з розвитком абсолютизму, далі, трансформуючись в народний суверенітет, він обґрунтовував розвиток капіталістичного типу держави. Становлення монополістичного капіталу, утворення держав імперського типу, зародження загального економічного порядку стимулювали ідеї розмитого, обмеженого суверенітету і відмови від нього. Із затвердженням Вестфальської системи міжнародних відносин принцип суверенності держав отримав загальноєвропейське визнання.

Необхідно відзначити, що ідеї заперечення суверенітету постійно звучать в політико-правовій полеміці. Фішер-Уїльямс, звертаючись до проблеми суверенітету з точки зору міжнародного права, стверджував, що: «суверенітет як юридичний принцип не має жодного позитивного значення для міжнародного права. Це обмежувачий чинник» [14, с. 52].

Водночас багато авторів вважають, що в сучасних умовах суверенітет здійснюється в певних межах. Не можна не погодитися з Е.Л. Кузьміним, який зазначає, що можна говорити про характер обмеження суверенітету, про його природу, але сам факт залишається фактом — ми досить часто зустрічаємося з обмеженням суверенітету тією чи іншою мірою [15, с. 51]. Адже більшість держав світу, формально маючи суверенітет, не володіють ним у повному обсязі, оскільки на них поширюється політична, економічна, а іноді й військова воля або навіть експансія з боку більш розвинених держав. У цьому аспекті державний суверенітет є фактичним аспектом явища, а не визначає його формально-юридичний або доктринальний зміст.

Зарубіжні наукові школи другої половини ХХ століття також приділяли увагу поняттю суверенітету. Так, наприклад, в США багаточис-

льні роботи на дану тематику прийшли до єдиного розуміння даної категорії, яка в даний час виражена в американському соціологічному словнику і в широко відомому словнику Вебстера. У першому випадку державний суверенітет трактується як «монополія держави» на використання державної влади в межах своєї юрисдикції. У словнику Вебстера «суверенітет», а точніше «суверен», визначається як «той, хто має вищу владу; верховний правитель; особа, що володіє вищою владою в державі; король, імператор, «монарх»; і як «група осіб або держава, що володіє суверенною владою» [16, с. 1736].

Цікаву думку висловлює і Олексій Олександрович Мойсєєв у своїй роботі «Співвідношення суверенітету і наддержавності в сучасному міжнародному праві (у контексті глобалізації)». Вчений визначає державний суверенітет як невідчужувану юридичну ознаку незалежної держави, яка символізує його політико-правову самостійність, вищу відповідальність і цінність як первинного суб'єкта міжнародного права. Співвідношення суверенітету і наддержавності необхідне для виняткового верховенства державної влади і передбачає непокору владі іншої держави, що виникає або зникає через добровільну зміну статусу незалежної держави як цілісного соціального організму й обумовлене правовою рівністю незалежних держав і є основою сучасного міжнародного права [17, с. 68].

А ось у доповіді канадської Міжнародної комісії з питань втручання і державного суверенітету (ICISS) стверджується, що покладений в основу стабільного і мирного світового порядку суверенітет держав є, в першу чергу, обов'язок їх урядів нести відповідальність за гідність і основні права і свободи людини, як і за збереження суспільного надбання міжнародного співтовариства. Заборона, що міститься в Статуті ООН, на втручання, повинна служити не лише міжнародному світу і безпеці, але і зміцненню права кожного державно-організованого, політичного суб'єкта вирішувати свою долю в умовах свободи і незалежності. Зовнішній, направлений зовні, в цілях самооборони, суверенітет держави охороняє внутрішній суверенітет народу, направлений на самовизначення. Пов'язані з ним владні повноваження по запобіганню втручання визнаються міжнародно-правовим співтовариством не самі по собі, а як необхідна умова міжнародного світу і безпеки. З цього визнання витікають взаємні обов'язки між окремими державами і їх співтовариствами.

Суверенітет означає, на нашу думку, основоположну відповідальність кожної окремої

держави за забезпечення мінімальних правових стандартів як усередині, так і поза країною.

У міжнародних відносинах все частіше посилюються на внутрішні справи держави. Міжнародний характер гарантій прав людини означає відповідальність співтовариства держав за мінімальний цивілізаційний стандарт в державах. Через це внутрішні справи країн стають міжнародними і глобальними в тій мірі, в якій вони не забезпечують мінімальних умов державності, визначених правами людини. Існують зрозумілі побоювання, що державам, які не забезпечують мінімальних стандартів, буде відмовлено у визнанні суверенітету. Це позбавить їх прав, що може виявитися більшою загрозою для міжнародної безпеки, чим збереження ними статусу члена міжнародного правового співтовариства. З цієї причини і відповідно до чинного міжнародного права, заборона на вторгнення, тобто зовнішній суверенітет окремої держави втрачає силу, якщо його правителі не можуть запобігти злочину проти прав людини (геноцид або обширні етнічні чистки). І тоді є логічним, що ICISS схвалює в цих випадках так звану гуманітарну інтервенцію, вважаючи право на втручання проявом відповідальності співтовариства держав за захист людей.

Якщо суверенітет окремої держави більше не наданий державі, а може бути досягнутий за допомогою співтовариства держав, то держави потрапляють під свого роду опіку міжнародного або світового співтовариства, перед яким вони зобов'язані звітувати, але від якого вони, у свою чергу, можуть зажадати підтримки.

Висновки. Суверенна держава залишається суверенною лише до тих пір, поки інші суверенні держави дозволяють їй бути такою. Ця система не має якоїсь постійної логіки, кодексу або інституційної підстави, її єдина умова - це прагнення всіх держав зберегти свій суверенітет, і, якщо не можливо, зробити його більш гарантованим. Не дивлячись на традиційність, простоту і повсякденність даної тематики, вона має важливе теоретичне і практичне значення. Чимало питань, що стосуються суверенітету, залишаються протягом багатьох століть, аж до теперішнього часу, спірними і невирішеними, а тому викликають численні дискусії. Фактично це стосується всіх сторін суверенітету, але найбільше - його поняття і змісту.

Список літератури

1. Политология: Энциклопедический словарь / Под общ. ред. Ю. И. Аверьянова. — М.,: Изд-во Моск. коммерч. ун-та, 1993. — 367 с.

2. Гринин Л. Е. Глобализация и национальный суверенитет. История и современность. № 1-2005. - С. 6-31.

3. Черниловский З.М. История государства и права зарубежных стран. М., 1995 г., С. 211.; Агабеков Г.Б. Жан Боден – основоположник концепции государственного суверенитета. М. 1990 г. – 245 с.

4. Українська радянська енциклопедія / За ред. М. Бажана. - 2-ге вид. - К., 1974-1985.- 434 с.

5. Політологія (теорія та історія політичної науки) / Шляхтун П.П. К.: Либідь, 2002.- 576 с.

6. Ж.Мере Принцип суверенітету. Історія та основи новітньої влади. / перекла Л.Кононовича, Львів: Кальварія, 2003 – С. 26

7. Гроций Г. О праве войны и мира // История политических и правовых учений: Хрестоматия / Сост. В. Ячевский. Воронеж, 2000. - 345 с.

8. Еллинек Г. Общее учение о государстве. - СПб., 1908. - С. 363.

9. Богуславский М. М. Иммунитет государства: советская доктрина/ М. М. Богуславский // Советский ежегодник международного права. – М. : Наука, 1981. – С. 228–243.

10. Тункин Г. И. Право и сила в международной системе / Г. И. Тункин. – М. : Международные отношения, 1983. – 199 с.

11. Василенко В.А. Международно-правовые санкции / В. А. Василенко. – К. : Вища шк., 1982. – 230 с.

12. Эбзеев Б. С. Глобализация и государственное единство России / Б. С. Эбзеев, Р. А. Айбазов, С. Л. Краснорядцев ; отв. ред. Б. С. Эбзеев. – М. : Формула прав, 2006. – 305 с.

13. Правовая система России в условиях глобализации : материалы науч. конф., посвящ. 80-летию ИГП РАН / отв. ред. Е. А. Лукашева, Н. В. Колотова. – М. : Ин. государства и права РАН, 2006. – 220 с.

14. Левин И.Д. Суверенитет. СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. - С. 52.

15. Кузьмин Э. Л. Мировое государство: иллюзии или реальность? / Э. Л. Кузьмин. – М., 1969. – 200 с.

16. Webster's New Universal Unabridged Dictionary. New York, 1993. - P. 1736

17. А.А. Моисеев. Суверенитет государства в международном праве. М., 2009 г.,- 420 с.

Стаття надійшла до редколегії 31 січня 2011 року.

Рекомендована до опублікування у "Віснику" членом редколегії А.З. Георгіціою.

N.V. Hryniuk

A CONCEPT OF SOVEREIGNTY IN MODERN INTERNATIONAL LAW

Summary

Sovereignty, though its meanings have varied across history, also has a core meaning, supreme authority within a territory. It is a modern notion of political authority. Historical variants can be understood along three dimensions — the holder of sovereignty, the absoluteness of sovereignty, and the internal and external dimensions of sovereignty. The state is the political institution in which sovereignty is embodied. An assemblage of states forms a sovereign states system.

H.V. Grinyuk

ПОНЯТИЕ СУВЕРЕНИТЕТА В СОВРЕМЕННОМ МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ

Аннотация

На международном уровне суверенитет не может быть абсолютным. Международное право представляет собой систему обязательств, посредством которого государства соглашаются на ограничение свободы своих действий, тем самым, признавая возможность его влияния на внутреннюю политическую автономию. В то же время необходимо признать что, если юридические критерии суверенитета относительно определены, то политические – обладают меньшей ясностью. В реальности, концепция суверенитета определяет юридическое равенство и политическую независимость государств, остающимися довольно таки формальностью, тем более что соблюдение норм международного права является делом добровольным, а также, что нарушение данных положений не всегда санкционируются международным сообществом.